

שופתי ה' ^{גליץ}

מטרתנו: להאיר עיני מבקשי ה', לסייע ליבנם בעסק פנימיות תורת החסידות
במושגת רבינו הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים
ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכונה נכונה

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות
עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

מוגן אברהם (ד"ה וידבר משה)

הקדמות וכללים

(א) עשר ספירות: השי"ת ברא עשר ספירות קדושות להנהיג בהם את העולם, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות.^(א) והם מתחלקים לחמשה, כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה, וקוצו של יוד, כזה: כתר [קוצו של י'], חכמה [אות י'], בינה [אות ה'], תפארת הכולל ששה קצוות חג"ת נה"י [אות ו'], ומלכות [אות ה']^(ב).

(ב) תפארת ומלכות: עיקר הנהגת העולם הזה הוא על ידי יחוד ספירות תפארת ומלכות הנקראים קוב"ה ושכינתיה, ונקראים גם כן זעיר אנפין ונוקביה. תפארת הוא בחינת זכר דוגמא לאדם התחתון שהוא המשפיע, ועל בחינה זו רומז השם הוי"ה, שפירושו מהוה כל היות, שהוא עצם מציאותו יתברך כלפי עצמו כביכול [כפי הנהגת שרצה להנהיג את הנבראים, אבל לא לפי ערך התגלותו אל הנבראים]. מלכות היא בחינת נוקבא דוגמא לאם הבנים שהיא המקבלת מבעלה צרכי הבנים ומגדלתם, ועל בחינה זו מרמז השם אדני"י, שמורה על אופן התגלותו בעולם הזה לפי ערך הנבראים בצורת מלכות ואדנות על כל העולם.^(ג) וכיון שעיקר הנהגת העולם הוא על ידי תפארת ומלכות, שהם הו' מדות הקדושות חג"ת נה"ם, לכן כתיב (תהלים פ"א) עולם חסד ויג"ה, שהנהגת העולם מתחיל ממדת החסד ולמטה.^(ד)

(ג) ספירת הדעת: אף על פי שספירת תפארת יש בה רק ששה קצוות חג"ת נה"י, מכל מקום אי אפשר לשלימות המדות בלי שכל ומוחין, ועל כן צריך שהששה קצוות יקבלו הארת המוחין מן הספירות כתר חכמה בינה שעל גביהם. אבל כדי שיתחברו המוחין והמדות ביחד, שיתנהגו המדות על פי המוחין, נצרך כח הדעת שתפקידו להמשיך שפע

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

מ"ב מסעות בכל אדם

בשבת זו הננו זוכים לקבל שתי אורות של ב' סדרות פרשת מטות ופרשת מסעי, גם מאיר בה אור הגדול של חג השבועות (עיין בשפתי חן לבין המצרים הקדמה ד) וגם אמירת נעשה ונשמע, וזוכין לקבל ולהרגיש אורה על ידי עבודת תיקון השמיעה, שאזינו יהיו ככלי שרת לשמוע רק מה שרצון ה' לשמוע, ובעיקר לשמוע ולהבין (צו דערהערן) מה חובתי בעולמא.

והנה בפרשת מסעי מנה הכתוב בפרטיות כל מ"ב מסעות שנסעו בני ישראל, וכל הספרים הקדושים מדברים מענין זה (עיין באור החיים הקדוש) שבאלו המקומות היו פזורים ניצוצי קדושה השייכים לבני ישראל, ובמקום שהיו הרבה ניצוצים התעכבו שמה זמן ארוך, ובמקום שהיו רק מעט ניצוצין התעכבו שם רק זמן קצר, כל נסיעה היתה תלויה באיכות עבודת העלאת הניצוצין המונחים שם באותו מקום, גם היתה עיקר עבודת ההעלאה בכל מקום כפי העבודה הנצרך, במקום אחד הוצרך עבודת אהבה, במקום אחד עבודת היראה, פעם בשמחה, פעם בבכיה, וכדומה, כידוע מה שפירשו הספרים בפסוק וַיִּקְרָב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם הַמְאֹרְעוֹת, שכפי הנראה היו לְמִסְעֵיהֶם כפי הסיבות שנתהווה באותן המסעות, אבל על פי ה' הוא להיפוך, וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם שֶׁלֹּךְ נִסְעוּ דֵּיּקָא לאותם המקומות, לְמוֹצְאֵיהֶם כְּדֵי שִׁירְעוּ לָהֶם אלו המאורעות שמצא אותם, כי בהם היתה תיקון הניצוצין המשוקעים באותו המקום (עיין במשלי יעקב להמגיד מדובנא שכתב על ענין זה משל נפלא).

וזה השם מ"ב הוא המעלה את כל דבר למעלה (כמו עלעוועיטער בלע"ז), כמו שכתב בבאר מים חיים (פ' שלח ד"ה א"ב באכלם) שמבואר בדברי מרן הרב האר"י ז"ל בכמה מקומות (ובפרט בכונת קבלת שבת) שכל העליות וביורוי ניצוצי הקדושה הכל נעשה בכח שם מ"ב, כי כל העליות מכונים על שם הי"ד, כי כשהתחתון רוצה לעלות אל העליון מגביה ידו למעלה ואוחז שם בכדי לעלות, וכל העליות הוא בשלושה בחינות א[א] גוף ב[ב] רוח ג[ג] נפש, ושלושה פעמים יד הוא מ"ב, לכן כל העליות הוא בשם מ"ב, עיין שם.

וכעת שבני ישראל הלכו במדבר והיו צריכין ליכנס לארץ ישראל, עשו כל העליות להתעלות ממדרגה למדרגה, וכיון שזה נעשה על ידי שם מ"ב ממילא היו צריכין ליסע מ"ב מסעות, כי כל

המוחין אל תוך המדות, ועל ידי זה מתקשרים המוחין והמדות, ואז גם המדות מתקשרים כולם כאחד להתנהג כפי הוראות השכל והמוחין.^(א)

(ד) משה רבינו: משה רבינו רבן של ישראל, היתה נשמתו חצובה במקום ספירת הדעת, ועל כן היה עבודתו כל ימיו להשפיע דעת לכלל ישראל שידעו את ה' בידיעה ברורה, ועל כן נקרא דורו של משה רבינו 'דור דעה'.^(ב)

(ה) ד' אותיות הוי"ה: השם הוי"ה ברוך הוא מורה על הששה מדות הכלולים בתפארת, שכולם ביחד הם קומה שלימה הנקרא זעיר אנפין, והתחלקות אותיותיו הוא בזה האופן: אותיות י-ה מורה על הארת המוחין (כתר - קוצו של יוד, חכמה - י, בינה - ה) שהמדות מקבלים מספירות כתר חכמה ובינה שעל גביהם. אות ו' מרמז על הדעת שבאמצע בין המוחין והמדות, שתפקידו להכניס הארת המוחין בתוך המדות, ובוה מתחברים הששה קצוות להיות לאחדים כקומה אחת שלימה.^(ג) אות ה' מרמז על ספירת מלכות המקבלת את כל האורות. ואחר כך נעשה המלכות קומה נפרדת, ונעשה השם שלה אדני"י, ושם יוצאים המדות מן הכח אל ה'פועל'.^(ד)

(ו) קול ודיבור: בחינת ה'קול' של האדם מרמז על ספירת תפארת הכלול ממשוה קצוות, כמו שאנו רואים שהקול נמשך משית עיוקין (ששה טבעות) שבקנה שמשם יוצא הקול, וזה מרמז על השם הוי"ה שהוא תפארת, כי הקול הפשוט בלי חיתוך הדיבור, מורה על עצם האדם כלפי עצמו קודם התגלותו לאנשים אחרים וזולתו, כדמיון השם הוי"ה למעלה. וה'דיבור' של האדם מרמז על ספירת מלכות, שבכח הדיבור מגלה לאנשים אחרים מה שהיה במחשבתו, וכדמיון השם אדני"י שהוא התגלות הבורא כלפי הנבראים בצורת 'אדון' על כל המעשים, שזוהו בחינת דיבור.^(ה)

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א, ובהקדמה ב, ובהקדמה ה. ב. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יב. ג. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז עמ' קלד, ומבואר עוד בהקדמה כה, ובביאור שם הוי"ה ראה הקדמה כב ושם באות ג, ובהקדמה כג ושם באות א, ובביאור שם אדני"י ראה הקדמה כב עמ' תיא ושם באות יז. ד. מבואר בעץ חיים שי"א פ"ו מ"ת. ה. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא. ו. מבואר כמ"פ בדברי הארז"ל, עיין עץ חיים שער הכללים, לקו"ת פ' שמות, ועוד. ז. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא. ח. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כג. ט. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יד עמ' רנה-רנה, וע"ע שפתי חן לטובות הקדמה י" עמ' קעת.

הקדמה

רוח עולם העשייה - נעמי עולם הבריאה:

רוח היתה המרכבה לעולם העשייה בחינת 'עולם הזה', ובגדיה היו לבושי עולם העשייה, שהם אופני הנהגת העולם שאין רואין אור ה' בגלוי, ולכל דבר צריכין עשייה, אכן נעמי היתה המרכבה לעולם הבריאה בחינת 'עולם הבא', ובגדיה היו לבושי עולם הבריאה המפשיט את לבושי החול ומגלה אור ה' בגלוי, לידע שאין עוד מלבדו.

וכאן כיון שרות היתה מוכנת להיות האם של מלכות בית דוד, לא היה די לה להכיר את ה' ולעבדו בבחינת עולם העשייה שהוא דרך הטבע, אלא היתה צריכה להתלבש בתוך לבושים של עולם הבריאה, היינו להתעלות לבחינת

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ג - עלה ז-ח)

למעלה מהטבע, שאינה צריכה שום עשייה גשמית ואין בה שום שמץ מן האל זר' - הרומז על היצר הרע כמבואר להלן - שבתוך האדם המסיר את מחשבתו לפעולות גשמיות.

לבישת בגדי שבת:

היוצא לנו מכל המעשה של נעמי, שבגדי שבת היינו בגדי עולם הבריאה, וכשהאדם פושט בגדי החול הכוונה שמסיר מדעתו כל העשיות של חול, ותיכף לובש בגדי שבת שהם לבושי עולם הבריאה ומתעלה למצב של 'אין עוד מלבדו' שיהיה נחשב בעיניו 'כל מלאכתך עשויה', נמצא שצריכין ללבוש בגדי שבת תיכף אחר הרחיצה והטבילה, וככה הוא מנהג ישראל בכל הדורות שכאשר

המשך בעמוד ג

חן החסידות

המשך מעמוד א

מגן אברהם (ד"ה וידבר משה)

משה רבינו ממשוך דעת לכלל ישראל

תובן הענין: כל הנביאים המשיכו את ישראל לידי קבלת עול מלכות שמים, ומשה רבינו העלה אותם יותר בתיקון כל המדות על ידי התקשרות הדעת לה'

הוא 'חסד' הפרטי שלה, שאפילו מדת הגבורה מתחלת צ'חסד שגבורה', ולכן יש לנו ביאור עמוק איך שכל הז' מדות הם צקוד 'מטה כלפי חסד', ולא רק כביאור הנזכר שהתחלת הז' מדות הם מ'מדת החסד' הכללי, אלא צקוד הכתוב עולם קקוד יקנה שכל אחד מהז' מדות הפרטיות מתחילת בחסד, וזה וידבר משה קל 'ראשי המטות', הם הז' מדות שהטייתם לראשיתם שהוא חסד, על ידי שנמצא ב'ראש' כל מדה ומדה הענין של 'מטה כלפי חסד'. וכוונת הכתוב לומר: דהיינו שמה רצנו ע"ה שנשמתו חצובה ממקום ספירת ה'דעת' של קומת ה'זעיר אנפין' (תפארת), שהוא מקור וחיבור כל הז' מדות של הקומה, הוא הנהיג והדריך את בני ישראל שיתקנו את הז' מדות הקדושים, שיעבדו את השי"ת בצניעה - בתיקון מדת החסד, ויראה - בתיקון הגבורה, והתפארות - בתיקון התפארת לו'.

וזה שאמר להם זה הקדש קנה הוי"ה - יש בזה שתי הדרכות בדרכי העבודה שהדריך את ישראל, הדרכה א': 'זה הדבר' - 'קדש' הוא צניעת 'דיבור' שהוא מדת המלכות, סוד שם אדניי מדריגה העשירית, שזה היא הראשית צרכי עבודתו יתברך שיקבל האדם עליו אדנותו ומלכותו יתברך, ודרך זה הוא עדיין כדרך שאר הנביאים שנתנבאו ב'פה קמו' - מדת המלכות, דהיינו שהדריכם בעבודת תיקון המלכות, בקבלת אדנותו ומלכותו יתברך, ואולם מוסף עליהם משה שאמר להם הדרכה ב': 'אשר צוה הוי"ה', שאתר כך יעלה מדרגה לדרגה לתקן כל המדות הם הששה קצוות (חג"ת נה"י) הכלולים ב'תפארת', שהוא קומת ה'זעיר אנפין', שכל הששה קצוות הם צקוד השם הוי"ה צ"ה, צניעת וקנה הוי"ה קנינו לו, והרמז הוא כי קנה הוא לשון 'ימוד וציבור' בלשון ארמי 'צוותא', שעל ידי זה - דהיינו תיקון כל המדות על ידי כח הדעת של משה רבינו, בזה גורמים הימוד צמצום אומיות שצטט המימוד, שהוא קומת ה'זעיר אנפין', ולא רק תיקון השם אדניי - מלכות, שגרמו שאר הנביאים, והעיקר מכל זה שיהיה צננות בלתי לה' לצדו צלי שום פניה ומחשבה זרה.

ספירות הקדושים (כמבואר לעיל בהקדמות וכללים), והוא - משה רבינו, עיקר מקום הפרטי של אחיזת נשמתו היה צקוד ספירת ה'דעת' שבקומת ה'זעיר אנפין', שהוא השורש הפנימי המחבר כל העשר ספירות הקדושות של הקומה, שהדעת הוא צקוד אור ו' שצטט הוי"ה, והעלה צני דורו בכח דיבורי נבואה שלו לדרגה יומר גבוה, שעל שם זה היו נקראים 'דור דעה', שהיא צניעת ה'דעת' המייחד כל העשר ספירות הקדושים, שכל העשר ספירות הם צקוד השם הוי"ה צ"ה, ונדע כי הג' ראשונות כתר חכמה בינה, שהם מרומזים צקוד י"ה שבשם הוי"ה, הם למעלה מהשגת והנהגת עולם התחתון, כי העולם מתנהג רק על פי הז' מדות שהם צקוד ו'ה שצטט, וזה סוד מאמר הגמרא (ראש השנה יז): 'רב חסד, מטה כלפי חסד', פירוש הפנימי למאמר הזה היינו, של'מטה' בעולם התחתון ההנהגה היא על ידי הז' מדות ממלכות עד 'חסד', שהם צקוד ז' ימי הצנין דהיינו בנין העולם שהיה בז' ימים, לפי שהנהגה הוא על ידי הז' מדות, וזה סוד הכתוב (מהלל פט ג) עולם קקוד יקנה, כי אף שהנהגת העולם הוא בכל הז' מדות, מכל מקום נקראים בשם 'חסד', כיון שכל הז' מדות מתחילים צמדת חסד.

וזה וידבר משה קל ראשי המטות לצי יקראל לאמה וידבר' הוא לשון הנהגה, היינו שבכח דברי הנבואה שלו הנהיג את בני ישראל שיתקנו הז' מדות, שהם צקוד 'מטה כלפי חסד', וזה מרומז צאומרו 'ראשי המטות', כי הז' מדות כל מדה כלולה מכולם, ונמצא שהם ז' פעמים ז', ונמצא שהראש מכל מדה

וידבר משה קל ראשי המטות לצי יקראל לאמר זה הקדש קנה ה' (ל ג). פירש רש"י משה נתנבא צפה קמר ה' קחלת הלילה (שמות יא ד), והנביאים נתנבאו צפה קמר ה', מוסף עליהם משה שנתנבא גלשון זה הקדש.

ולחבין הנפקא מינה והחילוק שבין פה לזה הקדש הענין הוא כי 'פה' הוא צניעת מדת המלכות, כמו שאיתם צקפריים כי מדת המלכות היא צקוד שם 'אדניי', ששם אדניי הוא צניעת 'דיבור', כמו שכתוב (בראשית מז ג) קדש קאיש 'אדניי' הקדש, שיעיקר האדנות והמלוכה הוא על ידי הדיבור, כי מי יודע מה שבמחשבת המלכות, רק כשמוציא מה שיש צמחשבתו על ידי ה'דיבור' וקנה 'כה תעשה', מוכרחים צני המדינה לשמור ולעשות כדבר המלכות.

ובל הנביאים הסתכלו צאספקלריא שאינה מאירה (יצמות מטו), ביאור הפנימי בזה, שהיה כל השגת צניחתם רק צצניעת מדת המלכות הנקראת 'אספקלריא שאינה מאירה' שאורה כחוש, שהיא צניעת 'פה' צניעת השם אדניי, ולפיכך הנביאים בכח דברי הנבואה שלהם הנהיגו והעלו את צני דורם ל'מלכות שמים' - ספירת מלכות. ואמנם מוסף עליהם משה שנתנבא צנה הקדש, כי משה רצנו ע"ה הסתכל צאספקלריא המאירה, שהיא צניעת 'זעיר אנפין' - ספירת תפארת (הכלול משה קצוות חג"ת נה"י), שבחינת 'זעיר אנפין' הוא צקוד השם הוי"ה צ"ה, שרמזו צקוד הכתוב (יעשה כה ט) זה הוי"ה קנינו לו, והשם הוי"ה צ"ה כולל כל העשר

הולכין למקוה בערב שבת אחר צהריים לוקח כל אחד אתו עמו חבילת בגדי שבת, כדי להסמיך את כל פעולות הפסוק יחדי, שקודם יעשה וְרַחֲצֵתָּהּ זה סור מרע לרחוץ את כל הזוהמא והרע, ואחר כך וְסַכַּתָּהּ זה 'ועשה טוב' להעלות במחשבתו אמונת ה' שאין עוד מלבדו, ותיכף וְשָׂמַתָּ שְׂמֹלֶתְךָ ללבוש בפועל בגדי שבת שהם בגדי עולם הבריאה, ובזה יכנס בפועל אל אויר עולם הבריאה שהוא בחינת 'עולם הבא'.

ובזה יכולים להבין אפס קצהו מה שמסופר על הצדיקים שאחר המקוה נשתנה צורתם בקודש שכבר האיר עליהם אור השבת קודש, וכמו שאמר הרה"ק בעל קדושת יו"ט זלה"ה שאחר המקוה הרי הוא רואה בחוש אז 'די שטיינער לייכטן און שרייען שבת', והכוונה שכל העולם נתעלה אצלו, וזכה להביט על

העולם במבט רוחני 'מיט א עולם הבא' דיגן בליק".

שבת מאיר אור הבריאה:

הרי מבואר דבעת שהאדם לובש בגדי שבת מלביש עצמו באור נועם העליון זה ספירת בינה, ולכן תיבת שבת עולה כ"ז פעמים שם הוי"ה, כ"ד נגד שעות יום השבת בעצמו, אך עדיין לא די בזה, כי אי אפשר לקבל אור נועם השבת אם לא יקדים עצמו ב' שעות קודם השבת לקיים תוספות שבת בבושה ותשובה כמבואר לעיל באורך, וגם צריך להוסיף עוד שעה אחת אחר השבת כי אי אפשר לברוח מן השבת בצאתו, ולכן כדי שיהיה לאדם שבת אחת בשלימות, נצרך כ"ז שעות של אור הוי"ה.

ביאור משולב

תוכן הענין: א) נעמי צוותה לרות להתעלות לדרגת בגדי שבת. ב) ללבוש בגדי שבת תיכף אחר הרחיצה והטבילה. ג) ב' שעות של תוספות שבת נחשב כחלק מן השבת.

ובכוונת הלב יוכל לקבל אור נועם שבת, הרומז בבגדי שבת, כמבואר היטב בדברינו למעלה.

המשך ענף ז

ולוזה הבחינה השניה מקשה במדרש 'וכי ערומה היתה', וכי לא היה לה לרות בגדי עצמה, היינו בגדי עולם העשיה, שהוא גילוי אור ה' באופן פשוט מלוכש בהסתרה תוך הטבע, ולמה הוצרכה להתלבש בלבוש של נעמי שהם לבושי עולם הבריאה, כי לפי פשטות (דבריו) דבריה של נעמי שאמרה לרות וְשָׂמַתָּ שְׂמֹלֶתְךָ לא כיוונה לומר שתלבוש סתם בגדים ולא תלך ערומה, שזה לא הוצרכה לצוות לה כלל, ובדואי לא הוצרכה להכתב בפסוק, אכן לפי בחינה השניה הוזהרה כוונתה לומר שתלבוש בגדיה, היינו שתהיה התנהגותה כפי בחינת עולם העשייה, והוא רומז לבחינת אור של עצמה, הרומז בבחינתה ודרגתה היינו עולם העשייה, ולוזה קשה, שלא צריך לצוות על ההכנה הלו כי ותמיד מלוכשת באורה, כיון שזה הדרגה היתה לה גם מקודם, ועל כן אמר המדרש 'וכי ערומה היתה' מזה הלבוש של עולם העשיה קודם ההכנה הלו.

ומתוך המדרש, אלא שהוא בגדי שבת בנוכר לעיל שצוה לה ללבוש בגדי עולם הבריאה, שלושין בשבת, כי שם הוא בחינת 'עולם הבא' שכל מלאכתך עשויה, וכל מציאות עולם הבריאה הוא למעלה מהטבע, וזה שצוה לה נעמי להתעלות ממדריגתה, להתלבש בלבוש של עולם הבריאה, ותתעלה לחיות 'א העכערע לעבן' למעלה מדרכי הטבע, ועל כן היתה צריכה לעשות ההכנה הנוכרת אצל ערב שבת, במטילה בפועל, לעשות פועל דמיוני להסיר ממנה כל הבלי עולם העשיה, וליכנס למים שהוא מקום טהרה לקבל טהרה עליונה, וכמבואר לעיל שהעיקר של הטבילה הוא שתהיה בכונת הלב לרחוץ מטינופת עבודה וזה היינו הרחורי הלב של היצר הרע המכונים בשם 'אל זר' שבתוך האדם, כמאמר חכמינו ז"ל (שבת קה ע"ב) על פסוק (תהלים פא ע) לא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר [איזהו אל זר שיש בגופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע]. וכן הוא בזהר הקדוש (אמור קו ע"ב) עיין שם [רבי יצחק פתח (תהלים פא ע) שָׁמַע עִמִּי וְאֶעֱיֵדָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי, לא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר, וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֶכֶד, כִּי כִּיּוֹן שִׁכַּחְתָּוּ לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר, מִה לֹא לְהוֹסִיף וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֶכֶד, אֲלֵא הַכּוֹנֵנָה לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר, שֶׁלֹא יִכְנִס אִדָּם אֶת הַיֵּצֶר הָרַע בְּתוֹכּוֹ, שֶׁכֵּל מִי שֶׁבֵּא לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, 'אל זר' שרוי בתוכו, שהרי כשאדם מתחבר עם היצר הרע מיד בא לעבור על דברי תורה, ובא לעבור על אמונת השם הקדוש, ובא אחר כך להשתחוות לעבודה זרה, ועל זה כתוב לא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר, כִּי כִּיּוֹן שִׁכַּחְתָּוּ לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר, לא תבא להשתחוות לאלהים אחרים ולעבור על אמונת השם הקדוש], כדי שתוכל אחר כך לקבל האורה מקדושת שבת הגדול שהוא עולם הבריאה בנוכר לעיל.

ועל כוונה זו כתב הרמ"א בשלחן ערוך אורח חיים (פ"ה רמב ס"ג) וזה לשונו, וילבוש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרחץ עצמו, ולא נודע מעמו בזה שצריכין להסמיך לבישת הבגדים הרחיצה וטהרה, ובדברינו יש סמך לדבריו, כי שינוי בגדי שבת מבגדי חול נלמד במדרש הנוכר לעיל, מפסוק וְרַחֲצֵתָּהּ וְסַכַּתָּהּ שְׂמֹלֶתְךָ כמבואר שמפסוק זה נלמד שצוה לה ללבוש בגדי שבת, ומסמך הכתוב אהרדי הרחיצה והלבישה, כי אחר ההכנה ברחיצה

ענף ח

ועתה אם למדת כל הענינים עד כה, אתה הלומד אם איש נלכב אתה, ועיני שכל לך, ולכך חרד שתשרה עליך הקדושה ואור ה', כי נכסוף נכספת לבית אביה, להדביק נפשך אל זיו הדרת נועם קדושתו יתברך המתגלה עתה בעת תוספות שבת, ומאיר בכל יום השבת קודש, אשכילך בינה, עשה זאת איפוא, קח נא את ברכתי אשר הובאת לך, מכל מאמרנו ודיבורנו שכתבנו ובארנו היטב מלמעלה ועד הנה, והיה כיום הששי ותכין עצמך בהכנה רבה הנוכרת להתבייש מקדושת השבת, ובתשובה בעיובת הרע מקירת לבך באמת, לשוב גם על הענינים גשמיים שאינם עבירה אבל לא נעשה בלתי לה' לבדו, ויותר מזה ההכנה של תוספות שבת נעשה עוד הכנה בעת תפלת המנחה וקבלת השבת, שאז נגמר ההכנה מכל וכל.

וכל ענין הכנה זו הוא נמפל להשבת, שעל ידי זה אור יאיר לך קדושת השבת, בהלו נרו עלי ראשך ביום השבת קודש, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל 'הנמפל למצוה נחשב כמצוה' כן נחשב כל התוספות שבת כעצם השבת עצמו, שעל זה נקרא הכנה זו בשם 'תוספת שבת', להורות שגם העת היא לשבת נחשב, ושם 'שבת' יקרא לו, כי נמפל לו.

ובזה יש לומר מעם על קריאת השם של יום השביעי המקודש, בשם שבת, והוא על פי מה שאיתא בפרי עץ חיים (שער הלימוד בכונת יום שבת) ש'שבת' גימטריא כ"ז פעם שם הוי"ה, ולדעתנו רומז על כ"ד שעות היום בשבת עצמו, ובצירוף זה 'תוספת שבת' שאנו מדברין בו, שהוא ערך שתי שעות בנוכר לעיל בשם המגן אברהם (שם ס' רסא סק"ט) שצריכין להוסיף 'תוספות שבת' שני שעות קודם השבת, ועוד שעה אחת כל דהו, שהחיוב להוסיף במוצאי שבת, כמו שנפסק בשלחן ערוך אורח חיים (פ"ה רצג ס"א), שצריכין להוסיף מחול על הקודש, והטעם שלא יהיה כבורח מן השבת, כמאמר הגמרא (ברכות נב ע"א) אפוקי יומא [היציאה מיום השבת] כמה דמאחרין ליה עדיף [כל יתר שמאחר לצאת מן השבת טוב יותר] כי היכי דלא ליהוי עלון במשאוי [כי אם ימיהר לצאת היא נראה כאילו השבת הוא עליו למשא], וכפי דברינו שהתוספת שבת הוא נמפל להשבת וכשבת יחשב, הרי יש לך כ"ז שעות השייכים אל השבת, שני שעות של תוספות שבת, כ"ד שעות השבת בעצמו, ועוד שעה אחת ביציאתו, סך הכל כ"ז, לכן רמז הקב"ה בשם 'שבת' גם השעות תוספת שבת אלו, להיות בין הכל כ"ז פעמים הוי"ה מספר 'שבת'.

כל זאת בארנו בענין התוספת שבת, מה שמן ההכרח לעשות בו, שיהיה נעשה הכנה לשבת ויהי רצון שנוכח לה.

מסע היה חלק מהשם מ"ב, וכמו שכתב בבית אהרן כאן שכל אדם צריך לנסוע אל התורה הקדושה, כל אחד לפי מדרגתו וכחו, וצריכים לנסוע קל מהרה להתורה, ומביא בשם הרב הקדוש מורינו הרב רבי שלמה קארלינער זצוק"ל שאמר 'אדם כינוני מהלך עשר פרסאות ביום', אבל כשיושב על סוס טוב וחבוש ורוכב עליו יכול לנסוע כמה וכמה פרסאות ביום, ומי חכם ויבן דבריו הקדושים כי הם תורת אמת, ועל ידי מי יכול להיות הנסיעות הללו, על ידי הצדיק שמקשר את הקב"ה עם ישראל, היינו שממשיך החיות של חי החיים בתוך לבבות בני ישראל, ועל ידי זה הם מטיבים דרכיהם, ואז נתקשר רצון הבורא להטיב להם, עיין שם.

וגילה לנו מרן הבעל שם טוב זלה"ה (וגל מחנה אפרים פ' מסעי) שכל אדם מוכרח לעבור במשך ימי חייו על כל אלו מ"ב מסעות, כי יום הלידה והוצאתו מרחם אמו הוא בחינת 'ציאת מצרים', ואחר כך נוסע ממסע למסע עד בואו לארץ החיים העליונה זה 'ביאת הארץ', כמו שכתב באור החיים הקדוש (ר"פ תבא) שענין ביאת הארץ מורה על הסתלקות האדם מעולם הזה, ובמשך שנות האדם יש לו כל מיני מצבים, פעם נמצא במצב טוב של מַתְקָה ופעם בהיפוך מצב של מְרָה, ויש לאדם להתפלל שהזמן הקשה של 'מרה' יעבור במהירות ברגע קטן, והזמן הטוב של 'מתקה' יהיה באריכות גדול, כמו שרואין בבני ישראל שהיו במקום אחד י"ט שנים שלמים, וכמה מקומות היו רק איזה שעות ממש, וזה מועיל תפלה, אבל זה ברור שכל אלו המצבים הם לתכלית האדם להעלותו, כי לזה הוא מ"ב מסעות, שזה חלק מההתעלות שלו, כי האדם נעשה מוזכר ומטוהר מכל מה שעובר עליו, ומקבל עוד תועלת חדש.

וכבר מתאמרא בשם מרן הבעל שם טוב על כל נסיעותיו של איש יהודי במשך ימי חייו, שתכלית הנסיעה הוא כדי להעלות איזה ניצוצין המונחים באותו מקום שנוסע השייכים לשורש נשמתו, והמליץ זאת בפסוק (תהלים כג) מַה' מִצְעָדִי גָבַר פּוֹנֵנִי, שבאמת כל הפלאן של נסיעות האדם נעשה בשמים כפי הניצוצים השייכים אליו המוטלים רק עליו לתקנם, אכן זה האדם ודָרְכּוֹ יִתְפָּקֵץ, הוא רוצה ללכת בדרכו מפני החשבונות שלו, וכמו שמסביר בספר אור המאיר (פ' יז) שהאנשים הנוסעים לארץ מרחקים בסחורות וכדומה, מדמים בנפשם שכל דרך נסיעתם לארץ מרחקים הוא בעבור רבות זהב וכסף, ולזה המה מקצים רגליהם, ובאמת הוא יתברך לא כן ידמה, כי הוא יודע לתקן ענייניו יותר ממנו, ולפעמים יש לו לאדם ככר לחם בארץ מרחקים הנוגע אל בחינתו, והוא צריך לאכול אותו ככר דייקא באותו מקום ובשעה הזאת, או לשתות מלא לוגמיו מים במקום ההוא, ולכוונה הנזכר מומין ה' שירחיק נדוד כמה מאות פרסאות, ולפעמים אפילו רק לאחד ממשרתיו העברים, אך להיות שאין יד המשרת משגת לנהוג נסיעה למקום רחוק כזה, זאת הגורמת רצון לבעליו לנהוג דרך נסיעת דייקא למקום

ההוא בעבור עבדו, למלאות כריסו מלחם המזומן לו שם ושתות מימיו הנוגעים אליו, כי כן גזרה חכמתו יתברך הצריך להשלמת נפשו לקבץ חלקיו, עיין שם. וזהו אמר הרה"ק מהר"ן מברעסלב זלה"ה שכאשר מזדמן לאדם איזה נסיעה 'לא יתעקש כלל', כי כשמזדמן לפניו הנסיעה זה סימן שיש לו עבודה מיוחדת שמה המוטל רק עליו, כי בכל מקום שהאדם בא לשם הוא עושה בודאי איזה דבר שבקדושה, מתפלל ואוכל ומברך על אכילתו לפניו ולאחריו וכיוצא בזה, ואפילו הפחות שבפחותים עושה כמה דברים שבקדושה בכל מקום אשר הוא שם, ועל כן בודאי האדם מוכרח מן השמים להיות שם באותו מקום דוקא כדי לתקן מה שהוא דייקא צריך לתקן שם, ואם יתעקש שלא ליסע, אולי יהיה מוכרח לבוא לשם בשלשלאות של ברזל (שיחות מוה"ר, אות פה).

וסיפר הגה"ק רבי יוסף שאול נאטזאהן ז"ל בעל 'שואל ומשיב' אבד"ק לבוב, שפעם אחת התאנח הבעל שם טוב הקדוש ז"ל מאוד, ושאלו אותו תלמידיו על זה, וסיפר להם שהיה איש אחד שלא התנהג טוב רח"ל, ואחר מותו לא היה לו תיקון, והשי"ת ריחם על נשמתו ויצא הפסק שיתלגלג בצפרדע אחת, ויהיה מונח בבאר מים בארץ רחוקה ואם יבוא בנו של האיש הזה למקום פלוני וישתה מי באר הזאת ויברך ברכה על המים, אז יהיה לאביו תיקון על ידי זה, אבל זה הבן היה עני גדול ולא היה דרכו לנסוע למרחקים, לכן סיכב ה' שיהיה משרת אצל עשיר אחד, והעשיר נחלה, וצוה לו הרופאים לנסוע למקום פלוני (ששם היה הבאר הנזכר) לעשות שם רפואות, ונסע לשם ולקח את המשרת (הוא בן האיש הנ"ל) עמו, ופעם אחת הלך המשרת עם הבעל הבית לשאוף אויר צח, ופתאום נצמא המשרת למים צמאון גדול עד כלות הנפש, וזה היה מחמת שהגיע למקום הבאר שנשמת אביו היה שם מגולגל בצפרדע, וחיפש המשרת באר מים לשתות, ומצא הבאר הזה ומחמת גדול צמאונו שכח ושתה בלא ברכה, ועל ידי זה ביטל ההזדמנות לתיקון לנשמת אביו, ועל זה התאונן על הנשמה הלו, שכל כך סיכב השי"ת שיהיה לה תיקון ולסוף לא זכתה לתיקון, ומי יודע מה יהיה הסוף עם הנשמה הזאת, כן סיפר הבעל שם טוב הקדוש ז"ל. וסיים הגאון הנזכר, לכן אני נוהג כשאני בא למקומות הרחוקים למרחצאות כפקודת הרופאים עלי, אני הולך לכל מעין שיש שם, לשתות מימיה בברכה תחלה וסוף, אפשר יש שם איזה גילגול שבשביילה אני בא לכאן לתקן זאת (אמרי יהודה ברעזשא, פ' עקב ד"ה כל המקום, ששמעו בעצמו מפי).

ובספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (סוף הספר אות י) מספר, שכאשר נסע רבו מרן הבעל שם טוב על הנסיעה הידועה [נודע המעשה שהיה אז על חג הפסח בעיר איסטאמבול, ובחול המועד נסע לארץ ישראל דרך הים, ונשברה הספינה והיה בשפל המצב ובסכנה גדולה ונוראת], אז נתגלה אליו רבו המובהק אחיה השלוני מן השמים, והראה לו באיזה נסיעה מן מ"ב מסעות הוא עומד עכשיו, וגילה לו איזה שמות

שצריך לכוין להמתיק את הנצוצות שבאותו המקום, ותיכף ניצל.

ומסופר על הרה"ק בעל קדושת יו"ט זלה"ה, שפעם אחת בנסעו מעירו לעיר בערבעשט צוה לבעל עגלה שלא לנסוע על דרך המלך רק על הסמטאות הקטנות, ונתארכה הדרך מאוד, וכששאל אותו פשר הדבר, סיפר על הרה"ק רבי אייזיקל זידיטשויער זלה"ה שהיה רגיל לנסוע הרבה מעיר לעיר, ופתאום פסק מעבודה זו ולא נסע עוד מעירו, ואמר הטעם, כי האדם צריך לנסוע ממקום למקום כדי לתקן תיקונו ולהעלות את ניצוציו כאמור לעיל, אכן אם האדם זוכה אזי באין הניצוצות לביתו שלא יצטרך לנסוע אליהם, כמו שכתב באור החיים הקדוש (בפרשתו), ומעתה אני מרגיש שהם צריכין לבוא אלי, ובכן סיים מרן הקדושת יו"ט רוב ענוותנותו, אם אני צריך לנסוע, הרי זה הוכחה שלא זכיתי עדיין למדרגה זו, ולכן אני מתבייש מבני אדם שיראו חרפתי, ולזה איני רוצה על דרך המלך, זה היתה 'השגה של צדיק'.

אך יש עוד ענין בזה, כי אנו עומדים בימי בין המצרים, בזמן שרוב צדיקים נסעו למקומות הרחצה ולמקום הנופש (דאטשע בלע"ז), וגם כהיום נמצא חלק גדול מהכלל ישראל בקרית חוצות (קאנטרס), והנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם, ובכל מעשיהם יש עבודה להשי"ת, כי כעת נמצא השכינה בגלות ודין לעבוד להיות כרבו שגם האדם ירגיש קצת טעם גלות, וכיון שבאלו הימים יש קצת שליטה של צד האחר ממילא יש ריבוי פיזור ניצוצים ה"י, ומוטל ביותר לתקן, נצרך לנסוע אל המקום שהשי"ת רוצה למצוא את ניצוציו ולתקנם באיזה ברכה או 'אידיש ווארט'.

ומתאמרא בשם צדיקים שכאשר האדם נוסע על הדרך מעיר לעיר יש לו דין חולה שאין בו סכנה (שמעתי מהה"ח ר' עזריאל גליק ז"ל), כיון שהוא נמצא במצב של 'פיזור הנפש' ואין לו ישוב הדעת ומנוחה, ובוזה יכולין קצת להשתתף בצער השכינה של הגלות הקשה זה קרוב לב' אלפים שנה, ולכן אמר הרה"ק המגיד מקאזניץ זלה"ה, שאלו הימים של 'בין המצרים' נחשבים כ"א יום, ועם הלילות הרי מ"ב, שבאלו הימים עובר על האדם כמה מסעות וצריך לתקן הכל בעבודת ה'.

אכן הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זלה"ה אמר שכאשר קורין את הפרשה של מ"ב מסעות, אזי הקריאה מעורר הזמן, ופועלין למעלה שלא יצטרכו לנסוע ולנדוד למרחקים בפועל, ויוכל לתקן הכל בביתו, וכאשר האדם יודע מכל זה אזי יכול בניקל יותר לעבור על הגלות, ולהמתיק את הדינים וכל הענינים הקשים, בידעו שהוא מושגח בכל רגע מהשי"ת והוא הוא המנהיגו כל רגע היכן להמצא כפי שורש תיקונו, ויעזור השי"ת שכל אחד יזכה להשלים תיקונו באלו הימים של 'בין המצרים' בזמן שהמלך נמצא על הדרך, והוא סמוך לנו, וניקל ביותר להגיע אליו, ובתיקון כל הניצוצין נזכה במהירות לביאת המשיח, במהרה בימינו אמן.

יצא לאור ע"י
מכון שפתי חן
לקבל, לנדב, להעיר על הגליון וכן לקבל הגליון על הפאסט נא לדרתקשר עם המכון
646-838-1822
gilyonsc@gmail.com

זכות פרנס הגליון נתנדב
לע"ג כבוד קדושת מרן
רבינו שלמה בן רבי בן ציון זלה"ה
ארמור"ר ממאבוב
נלכ"ע יום ראש חודש אב שנת תשס"א לפ"ק

זכות פרנס הגליון נתנדב
לע"ג הרב הקדוש המפורסם
רבינו מאיר בן רבי שמואל הלוי זלה"ה
מאנאטא - בעל אור לשמים
נלכ"ע יום כ"ה תמוז שנת תשס"א לפ"ק